

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Richarda Rapanta a sudcov JUDr. Viery Mrázovej a JUDr. Jána Klučku o podnete _____, zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Ružbárskym, Bratislava, Rajská 10/a, vo veci porušenia jeho základného práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky konaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. 4 SŽ 13/96 na svojom verejnom zasadnutí 16. apríla 1997 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím konaním vo veci vedenej pod spisovou značkou 4 SŽ 13/96 p o r u š i l základné právo _____ vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) dostal 7. augusta 1996 podanie _____ (ďalej len „navrhovateľ“), označené ako: „Podnet na začatie konania fyzickej osoby namietajúcej porušenie svojich práv podľa § 18 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. Na výzvu ústavného súdu bol podnet 4. novembra 1996 spresnený a 17. decembra 1996 ho ústavný súd prijal na konanie v časti namietajúcej porušenie základného práva navrhovateľa vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) tým, že: „Najvyšší súd Slovenskej republiky doplnil dokazovanie a neumožnil mu k vyžiadaným podkladom sa vyjadriť podľa § 250g Občianskeho súdneho poriadku“.

Na základe § 29 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 293/1995 Z. z. zaslal ústavný súd prijatý podnet na vyjadrenie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“), za účasti ktorého konanie prebiehalo. Dňa 6. februára 1997 dostal ústavný súd vyjadrenie predsedu Najvyššieho súdu z 29. januára 1997 (Sokr. 43/97), ktoré však vecne nereagovalo na podnet v časti prijatej ústavným súdom na konanie a nevyjadrovalo sa ani k vhodnosti ústneho pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z. Keďže právny zástupca navrhovateľa

na výzvu ústavného súdu 23. januára 1997 oznámil, že trvá na ústnom pojednávaní v zmysle § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z., sa 16. apríla 1997 v danej veci uskutočnilo verejné ústne pojednávanie.

I.

Navrhovateľ bol prepustený zo služobného pomeru k Slovenskej informačnej službe (ďalej len „SIS“) rozhodnutím jej riaditeľa vo forme rozkazu vo veciach personálnych 9. októbra 1995 podľa § 110 ods. 1 písm. e) v spojení s § 111 ods. 3 zákona č. 410/1991 Zb. o služobnom pomere príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Po podaní rozkladu proti tomuto rozhodnutiu, ktorý riaditeľ SIS 18. decembra 1995 ako bezdôvodný zamietol, podal navrhovateľ 29. januára 1996 žalobu na Najvyšší súd, ktorou sa domáhal určenia neplatnosti takéhoto skončenia svojho služobného pomeru. Najvyšší súd svojím rozsudkom zo 17. mája 1996 (4 Sž 13/96) jeho žalobu bez pojednávania zamietol podľa § 250f Občianskeho súdneho poriadku.

Navrhovateľ v tejto súvislosti namietol, že takýmto postupom Najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Keďže v odôvodnení svojho rozsudku Najvyšší súd výslovne uviedol, že: „Na požiadanie súdu žalovaný doplnil spisový materiál o dodatočné vyjadrenia uvedených pracovníkov, podľa ktorých sa v obale nachádzali

materiály týkajúce sa inšpekčnej prehliadky charakteru PT a T (Prísne tajné a tajné).“ Pokiaľ ide o tento postup Najvyššieho súdu, navrhovateľ tiež uviedol, že: „Z odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je zrejmé, že súd mal pochybnosti o stupni utajenia, resp. vôbec o utajení, ktoré sa pokúsil odstrániť doplnením dokazovania. Za týmto účelom požiadal žalovanú stranu o charakteristiky predmetných skutočností. Z jej vyjadrenia opierajúceho sa o stanovisko „zodpovedných pracovníkov“ žalovaného vzal za preukázané, že išlo o utajované skutočnosti. V konečnom dôsledku teda Najvyšší súd pred svojím rozhodnutím doplnil dokazovanie a na základe takto doplneného dokazovania o žalobe rozhodol bez pojednávania. Svojím postupom v rozpore s ustanovením § 250f Občianskeho súdneho poriadku porušil ústavné právo podnecovateľa o rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania. Ako vyplýva z ustanovenia § 250f Občianskeho súdneho poriadku len o nepochybných veciach môže súd bez nariadenia pojednávania o veci rozhodnúť. V ostatných prípadoch musí nariadiť pojednávanie (§ 250g Občianskeho súdneho poriadku) a až na ňom aj vykonať prípadné dôkazy - podklady k objasneniu sporných skutočností. Za predpokladu, že by súd takto postupoval, mal by podnecovateľ právo sa k týmto skutočnostiam vyjadriť a preukázať, že vôbec nešlo o stratu dokumentov a už vôbec nie o utajované skutočnosti“. V tejto časti ústavný súd 17. decembra 1996 prijal podnet na konanie.

II.

Rozhodnutia služobných orgánov Slovenskej informačnej služby o prepustení príslušníkov SIS zo služobného pomeru podľa § 110 ods. 1 písm. e) zákona č. 410/1991 Zb. o služobnom pomere príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov podliehajú súdnemu preskúmaniu, pričom súd pri ich preskúmaní postupuje podľa osobitných predpisov, t. j. podľa § 244 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (§ 141 ods. 1 a 4 zákona č. 410/1991 Zb. v znení neskorších predpisov). Pri preskúmaní zákonnosti správnych rozhodnutí môže súd postupovať tromi spôsobmi, a to jednak tak, že konanie o žalobe proti zákonnosti správneho rozhodnutia zastaví, ak sú splnené podmienky § 250d Občianskeho súdneho poriadku. Ak tomu tak nie je a ide o jednoduchý prípad, môže súd bez

pojednávania o žalobe rozhodnúť rozsudkom (§ 250f Občianskeho súdneho poriadku) a napokon, ak nejde o jednoduchý prípad, postupuje súd podľa § 250g Občianskeho súdneho poriadku.

V danom prípade o žalobe navrhovateľa rozhodol Najvyšší súd bez pojednávania podľa § 250f Občianskeho súdneho poriadku, keďže konanie o nej vyhodnotil ako: „jednoduchý prípad“, v ktorom je „nepochybné, že správny orgán vychádzal zo správne zisteného skutkového stavu“ a v ktorom išlo „len o posúdenie právnej otázky“.

Na overenie dôvodnosti tvrdenia navrhovateľa, že takýmto postupom Najvyšší súd porušil jeho základné právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom (keďže hodnotil prípad ako jednoduchý podľa § 250f Občianskeho súdneho poriadku a napriek tomu „doplnil dokazovanie“, pričom neumožnil, aby sa k týmto dôkazom navrhovateľ mohol vyjadriť), sa ústavný súd 29. októbra 1996 obrátil na Najvyšší súd so žiadosťou o poskytnutie pomoci pri obstaraní podkladov na rozhodnutie ústavného súdu podľa § 31 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. vo forme „zapožičania súdneho spisu vedeného Najvyšším súdom v tejto veci“.

Z vyžiadaného súdneho spisu vyplynulo, že Najvyšší súd sa 2. februára 1996 obrátil na SIS so žiadosťou o „zaslanie kompletného administratívneho spisu v origináli, vrátane spisu prvostupňového orgánu“ a súčasne so žiadosťou o vyjadrenie sa k „rovnopisu žaloby“.

Po obdržaní správneho spisu a jeho preštudovaní sa však Najvyšší súd 21. marca 1996 opätovne obrátil na SIS so žiadosťou o zaslanie Smernice FMV z 23. decembra 1971 pre manipuláciu a dopravu písomných a iných materiálov obsahujúcich skutočnosti tvoriace predmet štátneho a služobného tajomstva. V uvedenej žiadosti Najvyšší súd tiež uviedol, že: „Vzhľadom na to, že z predložených písomností v administratívnom spise nie je zrejmé, aké materiály obsahoval obal (podľa záznamu o nájdení dokumentov z 20. septembra 1995) a či tieto obsahovali skutočnosti tvoriace predmet štátneho alebo služobného tajomstva,

prípadne stupeň jeho utajenia, je potrebné, aby sa k tejto skutočnosti vyjadrili tí zodpovední pracovníci, ktorí záznam podpísali“.

Na výzvu Najvyššieho súdu žalovaná strana požadované písomné vyjadrenia zodpovedných pracovníkov o tom, či nájdený spis obsahoval materiály tvoriace predmet štátneho alebo služobného tajomstva, poskytla 4. apríla 1996.

Ako vyplynulo z odôvodnenia rozsudku v tejto veci zo 17. mája 1996 (4 SŽ 13/96), z vyžiadaných písomných vyjadrení zodpovedných pracovníkov SIS Najvyšší súd vychádzal vo svojom rozhodnutí o zamietnutí žaloby navrhovateľa.

III.

Dôvodom prepustenia navrhovateľa zo služobného pomeru so SIS podľa § 110 ods. 1 písm. e) zákona Slovenskej národnej rady č. 410/1991 Zb. v znení neskorších predpisov v spojení s § 111 ods. 3 citovaného zákona sa stalo porušenie jeho služobných povinností, ktorého sa mal dopustiť tým, že: „dňa 19. septembra 1995 po pracovnej dobe počas vykonávania kontroly stratil obal s prísne tajným materiálom týkajúcim sa vykonávania inšpekčnej kontroly, čím porušil základné povinnosti príslušníka vyplývajúce z § 31 ods. 1 písm. a) zákona č. 410/1991 Zb. a uložené mu internými predpismi Slovenskej informačnej služby, pričom jeho ponechanie v služobnom pomere by bolo na ujmu dôležitých záujmov služby“ (Rozhodnutie riaditeľa SIS o rozklade
zo dňa 18. decembra 1995).

K preukázaniu tých skutočností, ktoré sa stali rozhodujúcimi pre prepustenie zo služobného pomeru, poslúžil služobným orgánom SIS „Záznam o nájdení dokumentov“ z 20. septembra 1995 vyhotovený tými pracovníkmi SIS, podľa svedectva ktorých navrhovateľ stratil materiál (obal) s dokumentami stupňa utajenia tajné a prísne tajné. Takto preukázaná skutočnosť sa stala dôvodom pre rozhodnutie riaditeľa SIS o prepustení navrhovateľa zo služobného pomeru, ako aj pre zamietnutie jeho rozkladu proti tomuto rozhodnutiu (rozhodnutia riaditeľa SIS z 10. októbra 1995, resp. 18. decembra 1995). Zákonnosť rozhodnutia o prepustení

navrhovateľa zo služobného pomeru je preto nepochybne preukázaná, ak v konaní pred orgánmi SIS boli uvedené skutočnosti preukázané dostatočne zjavným (presvedčivým) spôsobom umožňujúcim, aby označené konanie navrhovateľa mohlo byť v zmysle § 110 ods. 1 písm. e) zákona č. 410/1991 Zb. v znení neskorších predpisov považované za porušenie „služobnej prísahy alebo služobnej povinnosti zvlášť hrubým spôsobom“, takže ponechanie takéhoto pracovníka v služobnom pomere „by bolo na ujmu dôležitých záujmov služby“.

Pre potreby konania pred Najvyšším súdom vyžiadaný správny spis však neobsahoval také podklady a skutočnosti, ktoré by postačovali na posúdenie zákonnosti rozhodnutia riaditeľa SIS o prepustení navrhovateľa zo služobného pomeru v správnom súdnictve. Preto Najvyšší súd vo svojej žiadosti adresovanej SIS z 21. marca 1996 o. i. konštatuje, že: „z predložených písomností v administratívnom spise nie je zrejmé, aké materiály obsahoval obal“ (podľa záznamu o nájdení dokumentov z 20. 9. 1995) a tiež, „či tieto obsahovali skutočnosti tvoriace predmet štátneho alebo služobného tajomstva, prípadne stupeň jeho utajenia“.

Správny spis, ktorý bol na základe dožiadania predložený, Najvyššiemu súdu neumožnil bez ďalšieho rozhodnúť o zákonnosti rozhodnutia riaditeľa SIS o prepustení navrhovateľa zo služobného pomeru. Po jeho preštudovaní (vrátane záznamu o nájdení dokumentov z 20. septembra 1995) vyvstala nutnosť zadovážiť ďalší dôkaz, ktorý sa stal pre posúdenie zákonnosti tohoto rozhodnutia nevyhnutný, t. j. priamo si vyžiadať písomné vyjadrenie tých zodpovedných pracovníkov SIS, ktorí obal s utajovanými materiálmi stupňa tajné/prísne tajné našli. K poskytnutiu takéhoto dôkazu Najvyšší súd 21. marca 1996 SIS vyzval, pričom tento dôkaz nevyhnutný pre posúdenie zákonnosti rozhodnutia o prepustení navrhovateľa zo služobného pomeru (formou písomných vyjadrení) SIS 4. apríla 1996 poskytla. Až po takomto doplnení súdneho spisu o písomné vyjadrenia konkrétnych pracovníkov SIS Najvyšší súd rozhodol, že napadnuté rozhodnutie je v súlade so zákonom, a z tohoto dôvodu žalobu navrhovateľa zamietol.

IV.

Článok 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky priznáva každému právo „vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom“. Toto ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky je potrebné vykladať vo väzbe na jej čl. 46 ods. 1 a 2 tak, že v každom konaní, v ktorom súd vykonal dôkaz, má účastníkovi konania umožniť, aby sa k nemu mohol vyjadriť. Uvedené sa preto v plnom rozsahu vzťahuje aj na správne súdnictvo, pokiaľ v ňom súd vykonal dôkaz. Ako uviedol ústavný súd už predtým: „Za súčasť základného práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno... považovať aj povinnosť súdu vykonať dôkazy označené účastníkmi súdneho konania“ a tiež: „Rozhodnutie o tom, či je v správnom súdnictve potrebné vykonať alebo zopakovať dôkaz, ktorý je pre posúdenie zákonnosti rozhodnutia nevyhnutný... však patrí výlučne príslušnému súdu a netvorí obsah základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“ (I. ÚS 72/96).

Ak si však súd v správnom súdnictve vyžiadal a aj zadovážil dôkaz, ktorý pre svoje rozhodnutie o zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu považoval za nutný a z ktorého aj vychádzal (zobral ho do úvahy) pri svojom rozhodnutí, na základe čl. 48 ods. 2 ústavy ho bol povinný vykonať tak, aby sa účastník konania v súlade so zákonom ustanoveným postupom (§ 123 v spojení s § 122 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) mal k nemu možnosť vyjadriť.

Hoci zo základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky pre všeobecný súd nevyplýva aj povinnosť vykonať dôkazy, ktoré označil účastník konania, v prípade, že si súd vyžiadal a aj zadovážil dôkaz, z ktorého pri svojom rozhodovaní o zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu vychádzal, bolo jeho povinnosťou vykonať ho tak, aby sa k nemu žalobca mohol vyjadriť.

V prípade navrhovateľa vedennom na Najvyššom súde pod sp. zn. 4 SŽ 13/96 si tento po vyžiadaní a preštudovaní správneho spisu SIS od nej následne vyžiadal a aj zadovážil ďalší dôkaz, z ktorého aj vychádzal pri posúdení zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu, bez toho, aby bol účastníkovi konania

(žalobcovi) dal možnosť k tomuto dôkazu sa vyjadriť v súlade so zákonom ustanoveným postupom.

Takýmto konaním porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 1997